

ARRIVEDERCI, GOLDONI

E simptomatic faptul că și Dominic Dembinski, prin spectacolul **Cuibul** de la Teatrul „Nottara”, și Cristian Ioan, prin cele două montări Goldoni de la Teatrul de Nord din Satu Mare, au aceeași dublă atitudine: persiflatoare față de textele montate și autoironică față de opțiunea lor regizorală. Dominic Dembinski satirizează ambiția satirică a piesei **Cuibul**. După căderea cortinei și după stingerrea cascadelor de ris din sală, se instalează, lent, senzația, devenită repede certitudine, că temerarele atitudini avute de personajele pozitive, minore fiind, erau deja perimate în clipa când au fost luate, că racilele față de care se lua atitudine în text erau mediocre, confortabile, racile kitsch, că aceste racile sînt viabile și amuzante prin enorma lipsă de importanță în care se scaldă cu gravitate; cu kitsch-ul racilelor și kitsch-ul atitudinilor, care, în final, se absorb una pe cealaltă într-o împănare generală, regizorul își mărturisește melancolicul jind după un „altceva” greu de definit, greu de aflat. Probabil aceasta e prima montare în care tehnologia surrogatului — „frumosul” satirei imediat acceptabile — este transformată în caustic instrument de analiză sociologică și estetică a teatrului — text și spectacol. Montarea lui Dembinski păcătuiește, cred eu, numai prin aceea că, în absența alternativei, prin final spectacolul cade în păcatul pe care-l folosea ca tratament de asanare morală a Satirei: se resemnează la a fi amuzant pentru toate gusturile și, astfel, alunecă el însuși în kitsch. Cristian Ioan are față de textele lui Goldoni o atitudine și mai dură, dar, în același timp, mai dezarmată. Ce-i poți reproșa unui clasic? Faptul că nu e imperios prezent ori foarte contemporan într-un text? De ce l-a ales, în acest caz? Doar pentru că e clasic? Contestarea valorii unui clasic a fost dintotdeauna o reacție iconoclastă, revoluță și jenantă, chiar dacă s-a dovedit necesară și chiar fertilă. Cristian Ioan simulează o astfel de atitudine teribilist juvenilă. **Arrivederci Livorno** și **Vilegiatura în stil italian** sînt, însă, spectacole care parodiază nu **Trilogia vilegiaturii** ci ambiția montării unor clasici. Persiflarea

textului este difractă: Goldoni e pus în culpa de a ne fi găsit pe noi în culpa neputinței de a ne bucura de **bonomia** și chiar de hazul textului său. Persiflarea traversează piesele și ia în deridere chiar trupa care le joacă. Cele trei piese ale clasicului sînt subțiri și inconsistente, e adevărat; situațiile satirizate — probabil

Nicolae Cristache, Rodica Baghiu și Corneliu Jipa sau personajele comediei lui Goldoni citite pe dos de regizorul Cristian Ioan

sa — vremea sa — azi nu mai stîrnesc nici măcar un zîmbet, iar dacă citești trilogia într-o zi nepotrivită te poate și mohori. Stîrnuie, însă, în scriitură, o anume imberbă siguranță desine a autorului, siguranța că acele mici, nevinoase alterări de morav sînt înveselitoare. Cum pot fi înveselitoare acestea? s-a întrebat regizorul. Drept răspuns a strîns toate ponicile utilizate și utilizabile în atare ambițioase întreprinderi, presărîndu-le, înmodîndu-le, contrazicîndu-le, răsturnîndu-le — construindu-și din ele și pentru ele viziunea regizorală. Și astfel textele își etalează farmecele din vată de zahăr, cu personaje caricaturale, îndulcite, rotunde, schematice, convîngătoare prin aceea că nu vor să spună nimic în plus decît ceea ce spun. Dar nu desfășurarea textelor este amuzantă, înveselitoare, comică, ci spectacolul care se iese din intruzia, din ingerința, din năvala unor evenimente și ființe care apar din exteriorul scenei, din afara textului, din „alte lumi“, cu ceea ce se petrece pe scenă. Se întîmplă tot soiul de incidente „neprevăzute“: apar actori din culise care au de repetat într-un alt spectacol și care vor să ocupe scena; intră în plină desfășurare a reprezentației o femeie care-i caută pe actori, cu treburi personale. Apare corbul Nevermore și există o rață-personaj — numită Esmeralda; cade și un reflector din înaltul scenei, cade cortina și se aprinde lumina ca pentru o pauză de spectacol care, de fapt, nu există; se circulă prin publicul din sală, se deschide un balcioc, ad-hoc, în scenă își face apariția și coboară trecînd prin sală și un superb costum de baie, după a cărui posesoare aleargă un bărbat fatal etc. În scenă se desfășoară și o convenție a convenției: la ușa unei încăperi se află creditori care fac scandal și cer să-l vadă pe debitor. Încăperea se află pe o turnantă, la vedere. În plin cor al vociferărilor, turnanta e rotită și sint dați la iveală creditorii care sînt interpretați de vocile celorlalte personaje abia ieșiți din scenă. Desconspirați, această se împrăștie ca potîrnichile.

O pudrerie de accidente (succesiunea lor conține un soi de dramatism al derizoriului cotidian) se abate asupra spectacolului, rupîndu-l într-o mulțime de secvențe, care, însă, eroic, se reinlănuie și triumfă. Textul clasic triumfă cu orice preț; iar prețul plătit e efortul de a face să fie înveselitor orice il deranjează: șicană sau impietate. Să adăugăm în enumerare și altă suită de truvaieri teatrale: îngerașul veghetor care apare și dispare grație unui scriptete, din podul scenei; Eros, cu arcușul și cu săgeți care înțeapă neplăcut; statuia care, plictisită, face gimnastică de înviorare, bea un pahar cu apă, fumează o țigară, croșetează, intră în vorbă cu personajul, își găsește printre mașiniști un înlocuitor pentru cîteva minute... Fiecare personaj este, într-un fel sau altul, o sumă greu de aflat de astfel de mici soluții și ingeniozități care se acopără unele pe altele, ori se înnoadă în momente-cheie. Publicul ride, se amuză, aplaudă, se înveselește. Dar risul în această situație e o formă de absență; un soi de refugiu în care nu te poți ascunde decît parțial și pentru puțină vreme. E limpede că pe Cristian Ioan nu l-a interesat textul, ci procedeele unei descotorisirii cît mai spectaculoase. Montarea trilogiei conține în esență două spectacole care se întretaie. Trilogia lui Goldoni se arată a fi un arhipelag literar rece și, azi, indiferent nouă. Spectacolul amalgamului de întîmplări ce-l intersectează pe cel oferit de textul clasic nu are text. Amuzantă e doar zona lor de suprapunere. A monta astfel un text clasic este expresia unui reproș pe care regizorul îl opune datoriei de a monta Goldoni, dar, în același timp, și-l adresează și lui însuși.

Iată că din două puncte cardinale opuse ne parvin semnele unei nemulțumiri bine mascate, ingenios travestite în spectacole, pe care teatrul contemporan o are față de sine. Cum e și firesc, în domeniul creației primul vinovat de nemulțumirile exprimate este nemulțumitul.

Paul Cornel CHITIC